

Ivan Tunjić

KONKRETNI PUTOVI ZAJEDNIŠTVA I SOLIDARNOSTI:

Dinamika i oblici svećeničkog susretanja

U pokušaju sagledavanja sadržaja koji zahtijeva ova tema članak ću raščlaniti na tri dijela:

1. Uvjetovanosti koje određuju stanje kakvo je sada.
2. Oblici zajedništva i solidarnosti koji žive među klerom naše biskupije.
3. Preduvjeti koje po mome promišljanju treba ostvariti da se gradi istinsko, ne formalno zajedništvo.

1. Uvjetovanosti koje određuju stanje

Svaki čovjek u svom radu uopće, a životnom pozivu posebno, reflektira - prenosi samoga sebe. Što znači da sve ono što je svojim rastom, zrenjem u svojoj osobnosti primio, što je u njega utkano, on to htio ili ne, unosi u svoj rad, svoju komunikaciju s ljudima, u svoje promišljanje.

Ako se to događa sa svakim čovjekom, sigurno da toj zakonitosti ni svećenici u svom životu, posebno pastoralnom, ne mogu izbjeći.

Još uvijek velik dio našeg biskupijskog klera čine svećenici koji su od svoje petnaeste godine odgajani izolirano od stvarnog svijeta unutar sjemenišnih zidova gdje se odvijala škola, rekreacija, stanovanje. Ta zatvorenost se prenosila i u župu u vrijeme praznika, jer je to na neki način bilo mjerilo dobrog sjemeništarca i bogoslova.

Takav odgojni put formirao je osobu zatvorenu u sebe s pomanjkanjem komunikativnosti i otvorenosti za svijet. (U svijetu ste, ali niste od ovoga svijeta - zahtijev je Evanđelja, a prethodno spomenuti odgoj nastojao je više čovjeka odvojiti od svijeta, nego u njemu odgojiti svijest da nije od dotičnog svijeta.)

Nakon završene formacije i ređenja mladi se svećenik redovito šalje u župu, bilo da samostalno njom upravlja ili kao župski vikar djeluje uz starijeg kolegu. U tom poslanju rijetko se razgovara s novozarađenim svećenicima o njihovom afinitetu, polju rada kojem su skloni i na kojemu bi mogli više dati.

Često uopće ne poznaju čovjeka s kojim bi trebali živjeti i surađujući zajednički djelovati a pogotovo zahtjevnosti same zajednice kojoj se šalju.

Uzmemo li k svijesti činjenicu da za najobičnije radno mjesto u natječaju su navedeni bitni uvjeti koje dotični kandidat treba ispuniti, koliko je više o tome potrebno voditi računa u jednom poslanju kao što je svećenički poziv.

Analiziramo li premještaje u našim župama kao i dokument - zapisnik primopredaje - uočiti ćemo da se najveća pažnja posvećuje, ako ne i jedina, materijalijama koje su prisutne u župi. Nema analize ili barem registriranja pastoralnog djelovanja koje je prethodnik provodio. Premještaj se obavi da se prethodni i novi župnik ili kapelan skoro i ne vide. Nužno bi bilo da barem desetak dana zajedno budu u dotičnoj župi kako bi novi kapelan, novi župnik mogli osjetiti bilo prethodnog pastoralnog djelovanja i bez bolnih rezova nastaviti voditi zajednicu.

Sve ovo zajedno uz niz drugih, uz pojedine osobe vezanih manjkavosti, uzrokuje individualizam i zatvorenost pojedinog svećenika u njegovom radu u granice dodijeljene mu župe.

2. Oblici zajedništva i solidarnosti

Uhodani i zakonom utvrđeni oblici suradnje i susretanja svećenika u našoj biskupiji su korone (dva puta godišnje) i rekolekcije, duhovne obnove (jedanput mjesečno). I jedan i drugi oblik susreta se odavno istrošio i svojim sadržajem i načinom organiziranja i samim pristupom sudjelovatelja, posebno otkako su mnogi svećenici uključeni u školski vjeronauk. U pojedinim dekanatima ima susretanja koja je nametnuo pastoral i svojom odgovornošću i savjesnošću svećenici ga prihvatili. To su katehetski susreti ili susreti vezani uz organiziranje i održavanje predbračnih tečajeva, katekumenata, duhovnih obnova itd.

Susreti koji se održavaju, a nisu određeni juridičkom potkom kao što su crkveni god, imendani, mlade mise, jubileji, brojnošću prisutnih svećenika su sve siromašniji kao i temama i sadržajem samih razgovora.

Neki oblici pomaganja, življenja i svjedočenja zajedništva svećenika unutar dekanata, grada, kao što su međusobna pomoć pri ispovijedanju (Božić, Uskrs, početak i kraj šk. godine, crkveni god) sve se teže ostvaruju i sve su manje prisutni. Jednako i povezivanje šire zajednice u pomaganju manjoj pri gradnji, obnovi objekata, ili siromašnjem svećeniku u rješavanju njegovih egzistencijalnih problema. Sve je to prepušteno osobnom snalaženju, međusobnoj naklonosti, gdje često manjka temeljno mjerilo pravičnosti, a da ne govorimo o međusobnoj ljubavi.

Volio bih čuti svjedočanstvo gdje je svećenik od svog suviška (a takvih ima) darovao subratu, ne milostinju nego istinski dar. To su redovito tabu teme i u odnosu Ordinarijata prema svećenicima a i u međusobnom odnosu svećenika. (Nigdje nema barem orijentacijske svote izrečene, propisane za pojedine usluge: zamjena za vrijeme godišnjeg odmora, pomoć kod ispovije-

danja, predsjedanje svećanoj Euharistiji, pomoć pri blagoslovu kuća, zamjena u bolesti itd.)

Ponajmanje je osobnih posjeta, nevezanih, ali sadržajem bogatih razgovora koji bi se događali bilo u susretu biskupa i svećenika ili međusobno svećenika. Po mom promišljanju iz ovakvih susreta se mogu roditi nove ideje i začeci planova koji bi obogaćivali pastoralno djelovanje. Oni su i izvorište međusobnog približavanja i istinskog doživljaja ljudi u njihovoj punoj osobnosti.

3. Preduvjeti koje treba ostvariti

Načiniti plan osobnih razgovora: Ordinarij i pojedini svećenik (pastoralni djelatnik). Ti susreti dali bi realnu sliku osoba s kojima Ordinarijat raspolaže kao i kvalitetama koje dotični posjeduju u provođenju svoje zadaće koordiniranja i vođenja pastoralna u biskupiji.

Načiniti uravnotežen i pravičan plan susreta Ordinarija sa župskim zajednicama kako bi se izbjegli opravdani prigovori, ali i posljedice tvrdnji: »Sviđa mi se, kad biskup pa i netko drugi iz biskupije posjeti svećenika onako, neslužbeno. Kad se susretne sa župnikom i sa župljanima. U neka mjesta biskup ide često, o tome se piše i slika; u druga jedva kad. Narod to gleda, čita i kaže: 'Kad ovom ide toliko puta valjda je važan, a kome ne ide, nije. A biskup i ja znamo: ne može on bez mene ni ja bez njega.'«¹

Koliko je povezanosti i susretanja, izgleda da možemo jedni bez drugih.

Ovi susreti trebaju biti radni: sagledavanje i planiranje pastoralna u pojedinoj zajednici uz sudjelovanje jednim dijelom susreta i samih župljana. (Tada će se rjeđe događati slučajevi koji zagorče život i biskupu i svećeniku i zajednici.)

Slično treba načiniti i plan euharistijskih susreta biskupa i župskih zajednica, da se ne događa da u jednoj zajednici biskup predsjedava Euharistiji u jednoj godini više puta, a u drugoj u deset godina ne bude prisutan ni pri podjeli sakramenta sv. Krizme.

Voditi računa pri imenovanju i dodijeli dekanatske službe kako o osobi kojoj se ta služba dodjeljuje tako i mjestu iz kojeg se ona vrši, što nije zanemarivo.

Dekan je osoba koja nadasve treba imati široko srce i razumijevanje za subraću svećenike u dekanatu kao i vremena da posjeti ili primi svećenike koje povezuje.

¹ Jarm, A., *Svećenik sam i imam dovoljno*, Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije, 4 (1997.) Đakovo, str. 263.

Stoga i mjesto u nazivu dekanatske službe nije bez utemeljenja, iako dekanatska služba nije uz njega pravno vezana.

Kroz različita domišljanja u susretima, kao i pravno uobličavanje, nužno je vratiti dignitet dekanatskoj službi.

Obvezati svećenike na minimum suradnje i njezino nedržanje sankcionirati. Korone, rekolekcije, crkveni god, katehetski susreti..., uz prethodno veće osmišljavanje ovih susreta kako bi svojim sadržajem i vrijednošću opravdali sankcioniranje za one koji ih ne drže.

Doreći (i otvoriti karte) materijalno poslovanje kako biskupije tako i župskih zajednica u međusobnom komuniciranju kao i primanja samih svećenika. Jednostavno napraviti više reda i poštenja što će učiniti realnije sagledavanje pojedine osobe.

Dodjelu župa i uvođenje u službu župskih vikara ili župnika, dekana; omogućiti i zahtijevati kontinuitet kroz upoznavanje onoga što se prethodno činilo kao i planiranje budućeg djelovanja. Omogućiti i zahtijevati barem tjeđan dana zajedničkog rada. (To je moguće, imam osobno iskustvo.)

Što se tiče imenovanja župnika i dodjele župa, ozbiljno shvatiti promišljanje i iznesene činjenice u članku dr. Đure Hranić: »Kriterij za dodjeljivanje župničke službe? (VĐB br 7-8/98., str. 433)

Ova »zadaca interne komunikacije, stječe se dojam da je posljednjih godina previše zanemarena, te je pala u zaborav. Crkva treba istovremeno vertikalnu komunikaciju (tj. silaznu od biskupa do naroda i obratno), ali i horizontalnu uzajamnu komunikaciju od zajednice do zajednice, od župe do župe, od biskupije do biskupije. Bez te horizontalne osi nema ni crkvenog tkiva. Bez te međupovezanosti osoba i skupina postaje problematičnim govoriti o zajedničkoj pripadnosti Crkvi.«²

»Svatko je na župi opterećen različitim brigama, pa voditi još i »tuđu brigu« možda niti ima volje niti vremena, no poticanje te komunikacije jednih s drugima, uzajamno i trajno izmjenjivanje vijesti, razmišljanja, pothvata i sličnog, jedan je od odlučujućih izazova Crkve danas, kada se mora boriti protiv svih onih dinamika interne fragmentacije i podijeljenosti kao i povlačenja u različita »ghetta« ili »ideološke skupine«. Pastoral komunikacija mora početi razvijati i učvršćivati ono što bi se moglo nazvati prostorom interne, unutarnje komunikacije cjelokupne mjesne Crkve.« (Danijel Labaš)

Da bi se sve ovo moglo ostvariti nije dostatna samo ljudska kvaliteta o kojoj Drugi vat. sabor kaže: »No što je čovjek? On je o sebi izrekao i izriče mnoga mišljenja, različita pa i suprotna, u kojima se često ili toliko uzvisuje da sebe

² Labaš, D., *Pastoral medija*, VĐSB, 3 (1997.) Đakovo, str. 153.

smatra apsolutnim mjerilom ili se snizuje do očaja, odakle je tjeskoban i smeten.« (GS 12)³

Potrebna nam je Božja milost, onaj dar kojeg sv. Pavao u svojim poslanicama prvotno priziva na zajednice Crkve: »Milost Gospodina našega Isusa Krista, ljubav Boga Oca, i zajedništvo Svetoga Duha sa svima vama« (2 Kor. 13,13).

»Središnja vrednota u tom izričaju je ljubav - Boga Oca. A ona nam je zaslužena milošću Isusa Krista (usp. Ef. 1,6) No, ta ljubav Boga Oca i Sina, izlivena je u naša srca po Duhu Svetom koji nam je dan (Rim. 5,5). Kao što je Duh Sveti u životu sv. Trojstva poljubac Boga Oca i Sina tako je Duh Sveti i poljubac Oca nama koji nas zamilova u Ljubljenome... Stoga Duh Sveti ostvaruje zajedništvo između kršćana...«⁴

»Pozvani smo stoga u sebi graditi ljudsku i kršćansku zrelost koje ne mogu nadomjestiti nikakve pravne odredbe. Ljudski je elemenat važan, štoviše presudan za suradnju. Istina je da suradnja pretpostavlja pravni okvir kao svoj temelj. Ljubav uvijek pretpostavlja pravednost i nju nadilazi. Tako i ljudska suradnja pretpostavlja pravne odrednice koje će se u konkretnom životu uvijek trebati nadopunjavati dogovorom konkretnih osoba i njihovim odgovornim i zrelim ljudskim pristupom.«⁵

Završio bih riječima našega biskupa Ordinarija Marina iz njegove nastupne poslanice: »U duhu one Pavlove: 'Nismo gospodari vaše vjere, nego suradnici vaše radosti (2 Kor. 1,24) želim vam biti više učitelj, otac, prijatelj i brat nego li predstojnik i sudac. Jedan od preduvjeta da mogu živjeti s vama u pravom prijateljstvu jest i taj da vas sve vidim kako nastojite međusobno proživljavati isto prijateljstvo. Lakše je prijateljovati s biskupom koji je daleko nego s onima s kojima dijelimo život, s kojima imamo često prilike sukobiti se zbog različitih životnih nazora. Njeguimo zato svećeničko prijateljstvo i bratstvo na svim razinama susjedstva i suradnje, generacije i dekanata. Meni su potrebni vaši savjeti koje od vas očekujem ne samo kroz Prezbiterialno vijeće. A braću koja upadnu u teškoće ne ostavljajmo same nego im zajednički pritecimo u pomoć. O tome lijepo kaže biskup Strossmayer: Čin je svećenika dostojan, kad se bratu koji gine, ruka pruži, da se spasi.«⁶

Češće svi zajedno promislimo nad ovim riječima i trudimo se živjeti ih, pa će biti i više zajedništva i potrebne solidarnosti.

³ Dokumenti Drugog vatikanskog sabora, GS, 12 (1970.) str. 635.

⁴ *Spapom Ivanom Pavlom II. u susret našem novom blaženiku*, Prilog Živo vrelo, 8 (1998.) str. 7.

⁵ Hranić, Đ., *Izujesće s Prezbiterskog vijeća*, VĐSB, 12 (1997.) Đakovo, str. 779.

⁶ *Nastupna poslanica biskupa Marina*, VĐSB, 3 (1997.), Đakovo, str. 147.

KONKRETE WEGE DER GEMEINSCHAFT UND DER SOLIDARITÄT:

Dymanik und Gestalt des Priesterlichen Zusammenkommens

Zusammenfassung

Der Autor versucht das Leben der Priester von heute näher zu untersuchen, mit der Absicht neue zwischenpriesterliche Verhältnisse zu befördern. Die Umstände, in denen der Priester erzogen worden war, beeinflussen auch heute noch seinen Alltag. Fast seit seiner Kindheit wurde er in einem Priesterseminar erzogen, wo er sich auf ein zukünftiges und isoliertes Leben vorbereitete. Als Mensch blieb der Priesteramtskandidat in sich geschlossen, arm an Kommunikationen und arm auch an einer Offenheit der Welt gegenüber. Heute versuchen die Priester ihr Leben durch monatliche Begegnungen zu bereichern und zu öffnen. Daraus entsteht ein neue Art von Solidarität und der Gemeinschaft der Priester in der Pastoral. Wünschenswert wären öftere Begegnungen mit dem Diözesanbischof, mit dem Dekan, besonders wenn es um neue Dienste in der Diözese geht.

Pero Aračić

Prezbyter pred izazovima posebnih vidova pastoralnog djelovanja

Uvod

Na prvi pogled tematika zadana naslovom izgleda jednostavna i treba samo potražiti te posebne vidove i sugerirati što bi se trebalo raditi i kako. Međutim, kad se promišlja o ukupnoj sadašnjoj pastoralnoj situaciji Crkve u Hrvata, i to nakon komunizma, te u ovim prvim godinama tranzicije u drugi društveni sustav i to začinjeno agresivnim ratom na Hrvatsku, onda se tema pokazuje daleko složenijom. Naime, da bi pastoralna teologija odgovorila na potrebe crkvenog djelovanja u određenom prostoru i vremenu, mora to vrijeme i prostor upoznati i sučeliti način svoga djelovanja s tim situacijama i vidjeti koliko je na razini izazova te tek tada izdvajati posebne vidove njenog djelovanja. Zato ovo izlaganje ima tri dijela. U prvom (I) bismo htjeli posvijestiti bitne odrednice, kriterije i ciljeve crkvenog djelovanja te ulogu pastoralne teologije u tom kontekstu, u drugom (II) podsjetiti na osnovne funkcije župe te u trećem (III) promišljati o redovitim i posebnim izazovima u ovom našem danas i ovdje.

I. Kriterij i cilj crkvenog djelovanja

Ovaj prvi dio promišljanja smatramo odlučujućim za poimanje crkvenog djelovanja s posebnom upitanošću o kriteriju prema kojem se ravna da bi nam to pomoglo osvijetliti bitne i osnovne funkcije crkvenog djelovanja.

1. Što je to pastoral?

Odgovaramo da je to »spasenjsko služenje Crkve«, a to zapravo znači sudjelovanje u spasiteljskom djelu koje je utemeljeno u volji Božjoj da se svi ljudi spase a Crkvi je povjereno da ga ona izvršava.¹ Naglasci su na tome da je to spasenjsko služenje i da je u biti upućeno svakom čovjeku, jer Bog želi spas svakog čovjeka. Crkva je tu velika služiteljica.

2. Tko je kriterij crkvenog djelovanja?

»Budući da je temelj Kristove Crkve Isus Krist, onda i za Kristovu Crkvu kroz cijelu njezinu povijest Isus ostaje prvotni i zadnji kriterij njezinog mišljenja i djelovanja.«² Uzmimo jednu slikovnu i biblijsku ilustraciju da nam neke tvrdnje postanu vizualno i doživljajno bliže. Na otoku Reihenu u Bo-

¹ Usp. ŠAGI, Bono, *Traganja za novom crkvenom praksom*, KS, Zagreb, 1982., 37.

² BALOBAN, Josip, *Pastoralni izazovi Crkve u Hrvata*, KS, Zagreb, 1992., 19.